

REGISZTRÁLT

Budapestre vonatkozó újságcikkek
Maestro Miksa

A régi Pest küzdelmes harca az egészséges ivóvizért.

Mikor még a piszkos Duna és az egészségtelen kutak vizét itták.

Postás: *P. H. Miksa*

Maestro Miksa

(Hely) (Idő) (Köt. v. füz.) (Oldal)

1385 — All. Karlsruher-Nyomda. Víz-utca 6.

628.1
 "185/186"

Pest város képviselőtestülete már 1851-ben felkarolta a vízvezeték építésének eszméjét, amely azonban sokáig nem tudott megvalósulni, „mivel az ily nagyszerű mű létesítésére kívántató részvét és vállalkozási szellem hiányzott”. Így mondja ezt a tekintetes Tanács egyik ülési jegyzőkönyvében. A pesti polgár kénytelen volt ebbe a hivatalos megállapításba belemenyedni és tovább itta a Duna és a különböző kutak nem éppen tiszta és legkevésbé egészséges vizét. 1862-ben, tehát tizenegy évvel később, újra aktuális e fontos kérdés. Pest város tanácsa megalakítja a vízvezetéki bizottságot, amely *Perger Ignác* elnökletével nyomban összeül és megállapítja, hogy „a város egészségtelen emésztő csatornáit, számos pócegdődör, az utcáknak és piacoknak más anyag hiányában sепredékkel és tisztátalan anyagokkal feltöltése, a kutak vízének érelvezetlensége okvetlenül szükségessé teszi egy nagyszerű vízvezeték építését”. Kimondja a bizottság azt is, hogy nem szabad a lakosság egészségét tovább kockáztatni és elvben hozzájárul ahhoz, hogy magánvállalkozó építse és tartsa üzemben a vízvezetékét. Megkezdi az előmunkálatokat és a város külföldi tanulmányutra küldi *Preysz Mórt*, a főreáliskola vegyésztanárát, ki évek óta propagálja a vízvezeték építésének eszméjét és *Szumrák Pál* városi főmérnököt. A Dunavíz és a kutak vízének vegytani vizsgálatával *Tormay Károly* tisztí főorvost bízzák meg. Amde Pest város pénztára üres. A magisztrátus minden igyekezete hiábavalónak bizonyul és keresik azt az elszánt magántőkést, aki a város segítségére siet. *Szentkirályi Móric* főpolgármesternek ezirányu fáradozásai is csődöt mondanak és elmúlik egy hosszú idő, amíg jelentkezik *Balkow* nevű angol gyáros a vízvezeték megépítésére, de súlyos feltételű ajánlatát nem fogadják el. Felüti a fejét a különböző járvány, a kolera, a tifusz s a közönség állandóan követeli a vízvezeték létesítését, de a szegény város nem képes előteremteni a szükséges összeget.

Még mindig a piszkos Duna és egészségtelen kutak látják el vizet Pest városa lakosságát, amikor *Szapáry Antal* gróf elnöklésével megalakult 1865 közepén a pesti vízvezetéki ideiglenes bizottmány, amely a vízvezeték építésére vállalkozó részvénytársaságot alapított. Ez a részvénytársaság a vízvezeték megépítésére ajánlatot tett Pest város tanácsának. A tanács az ajánlatot felterjesztette a cs. kir. Helytartó Tanácshoz és a vízvezeték létesítésére 36.000 forintot szavazott meg. Egyuttal arra kötelezte magát a város, hogy vállalja naponként 20.000 akó víznek felhasználását és ezért évi 16.000 forintot fizet a társaságnak. A közönség körében nagy örömet keltett a részvénytársaság megalakulásának és a magisztrátus elhatározásának híre. A részvények aláírása is megindult, amikor a tanácshoz *Bürgermeister Antal* kútmester ajánlata érkezett ugyancsak a vízvezeték megépítésére. Most tehát már két vállalkozó is volt, ami a lakosság örömet természetesen csak fokozta. Multak a hetek, hónapok, de a vízvezeték ügye sehogy sem tudott dűlőre jutni és a lapok állandó sürgetésének is csak annyi eredménye lett, hogy 1866 szeptemberében megjelent *Szapáry Antal* grófnak egy nyilatkozata, amelyben kijelenti, hogy ha a vállalkozáshoz szükségelt 500.000 forint aláírás útján biztosítva lesz, akkor a vízvezeték 1868-ban elkészül. E nyilatkozat megjelenése után alaposan lelohadt Pest lakosságának öröme és mindenki kíváncsian leste a további fejleményeket. Néhány hét múlva újabb biztató közlemény jelent meg az újságokban. A helytartótanács értesítette a város lakosságát, hogy a pesti vízvezeték létesítésére alakulandó részvénytársaságnak megadta az előmunkálati engedélyt. De a vízvezeték fontos és életbevágó ügye ismét nyugvópontra került, míg néhány hónap múlva már újabb komoly lépéssel haladt előre. *Erlanger* báró berlini bankár tett ajánlatot Pest városának a vízvezeték megépítésére. A vízvezetéki bizottmány *Szapáry Antal* gróf elnöklésével

Személy: _____
 Helyszám: _____

tartott ülésében elfogadta az ajánlatot, mely szerint *Erlangerék* készek *Pest város kétharmadának vízzel való ellátására szükséges berendezést 2,200.000 forintért felállítani, de csak arra az esetre, ha sikerül a részvények egyharmad részét Pesten elhelyezni és ha a háztulajdonosok kétharmad része előre kötelezi magát a víz használatára és ezért a házbérek 4%-át fizeti a vállalkozónak.* Az Erlanger-féle ajánlattal egyidejűen benyújtja a városi tanácshoz *Bürgermeister* kútmester a vízvezeték terveit. 1867 márciusban újabb ajánlat érkezik *Ertl Károly* pesti ügyvéd útján *Pest város tanácsához.* *Peters és fiai londoni mérnökök az új ajánlattevők,* akik kötelezték magukat a vízvezetékét *Pest egész területén önköltségi áron elkészíteni* és a kért engedélyezési évek letelte után tehermentesen és jókarban a város tulajdonába visszaadni. A tanács elfogadta *Petersék* ajánlatát és 1867 májusban megkötötte a londoni céggel a szerződést. Eszerint „*az egész városnak minden valamirevaló utronalát ellátják átszűrt Dunavízzel. Aki naponként 1 akót használ el a vízből, fizet évenként 3 forintot s minden fogyasztó köteles legalább is a második hó végén pontosan fizetni. A város maga naponként 20.000 akó vizet vesz s azért fizet minden hó utolsó napján 3000 forintot, vagyis összesen 36.000 forintot. A városnak naponként egy akó víz használata egész évre 1 frt 80 kr.-ba kerül. 80 év múlva az egész vízvezetéki munka minden épületével és felszerelésével együtt a város birtokába kerül. At nem szűrt Dunavíz ezután is szabad lesz mindenkinek árulni, venni, kutakat ásni és használni, sőt bárki is vizet vezethet magának a Dunából, de csak ipari vagy a saját maga használatára.*” 1867 október közepén tartotta utolsó közgyűlését a pesti vízvezetéki társulat, amely kimondta megszűnését és a város felszólítására elhatározta, hogy a tulajdonában lévő előmunkálati terveit átadja *Pest városának.* Megállapította a közgyűlés, hogy a társaságot kezdettől fogva nem tekintették nyereszkes vállalatnak. Célját most elérve látja azáltal, hogy a város vette kezébe ezt a lakosságra oly fontos ügyet és az előmunkálatokon kívül rendelkezésre bocsátja készpénz vagyonát is *Pest városának.* Ezen a közgyűlésen a főváros közönsége nevében köszönetet szavaztak *Szapáry Antal* grófnak, ki évek óta önzetlen lelkesedéssel fáradozott a vízművek létesítésén. Nemsokára Pestre érkezett *Lindley Vilmos* angol mérnök, a *Peters* vállalat megbízottja. Őt bizta meg a város a vízvezetéki tervek elkészítésével. *Lindley* nyomban hozzáfogott a munkálatokhoz és *Pest város közönségének* valóban nagy örömeire megépítették az első ideiglenes vízművet a Margithid alatti baloldali Dunapart mentén elterülő kavicsrétegben. Ez a vízmű az ugynevezett hajóhivatali telken süllyesztett három darab függőleges kútból és két *Borsig-féle* géppel felszerelt szivattyutelepből állott. Később eggyel szaporították a kutak számát, míg 1872-ben a város felszólítja *Lindleyt* a végleges vízmű kiépítésére, de nem fogadja el az angol mérnök mesterséges szűrésre alapított terveit. *Wein János* vízműigazgató javaslatára csupán az ideiglenes vízmű kibővítését határozzák el. A folytonos toldozás-foldozás után végre 1888 nyarán megépítik a napi 25.000 köbméter teljesítményre berendezett mesterséges szűrőtelepet. 1889-ben *Salbach* drezdai vízműigazgató járt nálunk és kitűnőnek mondta a Káposztásmegyer és Dunakeszi határában levő kavicsrétegeket. Egészséges víz szolgáltatására alkalmas vízműtelepre. Ennek a szakvéleménynek erős visszhangja támadt és *Kajlinger Mihály* elkészíti a végleges vízmű nagyszerű terveit, amelyekről még a külföldi szakkörök is a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak. E tervek alapján megépült 1893-ban a vízművek első szakasza. Azóta lényegesen kibővítették a vízművet, de az idők vasfoga már azt is alaposan kikezdte és modern átalakítása mielőbb kívánatos volna.